

De Islam

Het woord Islam is afgeleid van de Arabische stam *s-l-m* waarvan de werkwoordsvormen de betekenissen hebben 'betalen', 'overhandigen', 'overgeven'. Het zelfstandig naamwoord *Islam* betekent 'overgave' en het deelwoord *moslim* betekent 'overgegevene'. Een andere bekende naamwoordelijke vorm van deze stam is *salam* 'vrede'.

Politieke situatie in Arabië

De geschiedenis van de Islam begint op het Arabisch schiereiland aan het eind van de periode van de grote volksverhuizingen. Het West-Romeinse rijk was inmiddels ten ondergegaan aan de invallen van Gothen, Vandalen, Longobarden en Hunnen. Het Oost Romeinse Rijk had de aanvallen overleefd en had het bestuur over Egypte, Israël, Syrië, Turkije, Griekenland en Dalmatië. Dit rijk verkeerde echter voortdurend in staat van oorlog met Het Perzisch-Parthische rijk (Iran). De zuidpunt van het Arabisch schiereiland (Jemen) werd bestuurd door een gouverneur van de Abessijnse koning (Ethiopië; een christelijk rijk). Een poging van deze gouverneur om ook het Abessijnse bewind in Mekka te vestigen mislukte in het 'jaar van de olifant', het jaar van Mohammeds geboorte (570). Na 575 ging de macht over in de handen van een Perzisch georiënteerd vorstehuis.

De beide grootmachten, het Oost-Romeinse rijk en het Perzische rijk hadden elkaar door voortdurende oorlogen uitgeput. Uiteindelijk zou de jonge Islam van deze afmatting profiteren bij haar veldtochten naar Syrië, Egypte en Perzië.

Economische situatie in Arabië

Door de voortdurende oorlogen tussen het Oost-Romeinse rijk en de Perzen werd het Arabisch schiereiland steeds belangrijker als handelsroute voor specerijen en kostbaarhe-

den uit India in de richting van het Oost-Romeinse rijk (de *zijde-route* was door oorlogshandelingen onveilig). De schaarse bevolking, die zich tot dusverre voornamelijk op veeteelt had toegelegd, raakte steeds meer betrokken bij de handel. Deze handel bracht een bepaalde welvaart met zich mee, maar deze welvaart werd zeer ongelijk verdeeld; het meeste geld kwam in handen van enkele karavaaneigenaren. De oorspronkelijk sterke saamhorigheid en solidariteit tussen de leden van eenzelfde stam brokkelde af. Er ontstond steeds meer verschil tussen arm en rijk, tussen slaven en heren. Het economisch onrecht maakte de sfeer in Mekka rijp voor veranderingen.

Godsdienstige situatie in Arabië

Rond het jaar 600 was Arabië nog steeds niet gekerstend. Het is zelfs de vraag of er een vertaling bestond van het NT. in de Arabische taal. In vele plaatsen van het Arabisch schiereiland bevonden zich geïsoleerde christenen. Vaak waren dit christelijke slaven of heremieten die de stilte van de woestijn zochten. Zij hadden echter in de omgeving van Mekka en Medina geen kerken of kloosters. De Arabieren zelf waren over het algemeen polytheïsten. Mekka was een van hun Godsdienstige centra, waar jaarlijks een soort van bedevaart annex jaarmarkt werd gehouden. Gedurende vier maanden van het jaar mocht er omwille van deze bedevaart geen oorlog worden gevoerd tussen de Arabische stammen. Centrum van de godsdienstige activiteiten in Mekka, was een klein heiligdom, de Kaäba, waarin een aantal afgodsbeelden stond opgesteld. In een van de hoeken van de Kaäba was een zwarte steen ingemetseld (waarschijnlijk een meteor), welke bijzondere verering genoot. Tijdens de bedevaart maakten de pelgrims een aantal rondgangen om de Kaäba. Na de religieuze verplichtingen, was er alle gelegenheid voor handel en het regelen van huwelijken. Het Arabische pantheon bestond uit de scheppergod *Allah* (de god) en een aantal goden en godinnen, waaronder drie dochters van Allah (*al-Lat*, *al Manat*, *al Uzza*). Het zuiden

van het Arabisch schiereiland, Jemen, was vanuit Abessinië gekerstend. Aan de Noord- en Westzijde waren Syrië en Israël geheel christelijk. In Perzië was het Zarathustranisme staatsgodsdienst. Op verschillende plaatsen op het Arabisch schiereiland bevonden zich joodse kolonies en/of kleine stammen van geïudaïseerde Arabieren.

Mohammed

De gegevens over het leven van Mohammed moeten voornamelijk ontleend aan de biografie van Ibn Ishaq (gest. 767 in Bagdad), die ongeveer 100 jaar na de dood van Mohammed werd geschreven. De Qur'an is bijzonder schaars met gegevens over de jeugd en het leven van Mohammed.

Mohammed werd omstreeks 570 na Chr. in Mekka geboren. Zijn vader overleed reeds voor zijn geboorte, zijn moeder overleed, toen hij nog een klein kind was. Hij behoorde tot het geslacht van de Banu Hashim, een verarmde familie binnen de stam van de Quraish, welke de belangrijkste stam van Mekka was. Hij werd onder betrekkelijk arme omstandigheden opgevoed in het huis van zijn oom Abu Talib. Over zijn jeugd weten we weinig of niets. Rond zijn twintigste jaar trad hij in dienst bij de rijke weduwe Chadidja als karavaandrijver. In die functie maakte hij verscheidene reizen naar Syrië en vermoedelijk ook naar Jemen. In ieder geval maakte hij daar kennis met het Jodendom en de Christelijke godsdienst en raakte onder de indruk van het daar gepredikte monotheïsme en de heilige boeken, waaruit werd geciteerd. In 595 vroeg de oudere Chadidja hem ten huwelijk, waarmee ook een einde kwam aan de armoede

de van Mohammed. Uit het huwelijk werden verschillende kinderen geboren, waarvan echter alleen dochter Fatima in leven bleef.

Openbaring

Door zijn huwelijk kan Mohammed stoppen met werken en zich wijden aan religieuze bespiegelingen. Hoe schrijnend is voor hem het verschil tussen het Arabische heidendom en het Joodse en Christelijke monotheïsme. Hoe schrijnend is de Arabische onwetendheid tegenover de openbaringen van God, die joden en Grieken door de bemiddeling van profeten in hun eigen taal hebben ontvangen. Eens (610) toen Mohammed tijdens de vastenmaand Ramadan verbleef in een grot op de berg Hira, even buiten Mekka, verscheen hem de engel Gabriël die hem een stuk papier onder de neus drukte en hem beval: *'Lees op in de naam van uw Heer'*. Volgens de Islamitische traditie kon Mohammed echter niet lezen, waarop de engel zijn bevel nog tweemaal herhaalde. Tenslotte las de engel zelf voor, wat op het papier geschreven stond, en prentte de woorden in Mohammeds hart (Sura 96). De eerste openbaring was geschied. Spoedig werd deze echter gevolgd door andere openbaringen. Chadidja was de eerste die in de roeping en de echtheid van de openbaringen van Mohammed geloofde. Daarna volgden sommigen uit de familie en vriendenkring van Mohammed, zoals zijn neef Ali, de vrijgelaten slaaf Zaid en Abu Bakr, een rijke koopman. Al spoedig begon Mohammed met een prediking in- en rond de Kaäba. Daarbij reciteerde hij de aan hem geopenbaarde woorden, die in een voortreffelijke dichtvorm waren gegoten. De krachtige gedichten en de eschatologische waarschuwingen daarin moeten op velen een diepe indruk hebben gemaakt. De boodschap van Mohammeds prediking was eenvoudig. Allah is een enige God; Hij heeft geen partners. Verder kondigde Mohammed een dag des oordeels aan, waarin alle polytheïsten en zij die onrechtvaardig hebben geleefd, zullen worden bestraft met het Djahannam (Gehenna). De gelovigen echter, die Allah als Enige hebben

gediend en goede daden hebben gedaan, zullen worden beloond met een eeuwig verblijf in de tuin van Eden. De dag des oordeels gaat vergezeld van machtige natuurverschijnselen, zoals het verduisterd worden van de zon en het beven van de bergen. De doden zullen uit hun graven worden gehaald en tezamen met de levenden geoordeeld. Tot dusverre lijkt Mohammeds boodschap sterk op die der OT-ische profeten.

Weerstand

Zij woorden maken vooral indruk op de armen en de slaven van Mekka, die het meest lijden onder de sociale ongerechtigheid, maar zij roepen tevens weerstand op bij de rijkere kooplieden en handelaars, die vrezen, dat deze nieuwe prediking afbreuk zal doen aan de betekenis van Mekka als religieus (heidens) centrum van de regio. Mohammed ondersteunt zijn woorden met nieuwe openbaringen, de z.g. profetenverhalen, waarmee hij aantoont, dat de profeten uit OT. en NT. ook werden geconfronteerd met ongeloof en vervolging, maar dat het door hen aangekondigde onheil toch was gekomen. Zo vinden we verwijzingen naar Noach, Lot en andere OT-ische profeten.

Met het aantal bekeerlingen neemt ook de vervolging op de aanhangers van Mohammed toe. Mohammed laat daarop in 615 een aantal van zijn volgelingen naar het christelijke Abessynië vertrekken, waar zij welwillend worden opgevangen. Uiteindelijk sturen de Quraish het aan op een compromis om de eenheid binnen de stam te herstellen. Mohammed ontvangt de z.g. *'duivelsverzen'*, waarvan hij zich later weer distanciëert. Sura 53:19,20 *'Zien jullie al Lat en al Uzza en Manat de derde afgod ernaast; Zij zijn de verheven vrouwelijken, en waarlijk op hun voorspraak moet men hopen'*. Hiermee zijn de Mekkanen tevreden. Zij willen best Allah als enige dienen, mits hun vroegere godinnen, als voorsprekende engelen kunnen worden vereerd. Mohammed ziet in, dat hij daarmee het wezen van zijn leer heeft verloochend en

komt met een nieuwe vervangende openbaring Sura 53:20 (in huidige vorm): *'Zouden jullie dan mannelijke kinderen hebben en Hij vrouwelijke. Dat zou een onrechtvaardige verdeling zijn. Het zijn slechts namen die jullie en jullie vaders gegeven hebben en waarvoor God jullie geen enkele machtiging had neergezonden. Jullie volgen slechts vermoedens en wat jullie zelf graag willen ...en hoeveel engelen zijn er niet in de Hemel wier voorspraak niets baat, behalve nadat God toestemming geeft voor wie Hij het wil en goedvindt. Zij die niet in het hiernamaals geloven geven de engelen vrouwelijke namen'*. De verbittering over deze verandering bij de Quraish was nu definitief. Bovendien, had hij met zijn bewering, dat de satan de eerste verzie van Sura 53 had geïnspireerd, zijn geloofwaardigheid bij velen verloren. Ten behoeve van zijn volgelingen kreeg hij een nieuwe openbaring, waarop de latere leer van de *'abrogatie'* (ongeldigmaking, vervanging) werd gebaseerd, nl. Sura 16:101 *'en wanneer Wij een teken vervangen, door het in de plaats van een ander teken te geven - God weet het best wat Hij neerzendt - dan zeggen zij: Jij verzint maar wat'*.

De Hidjra (uitwijking 622)

In het jaar 519 overlijden kort na elkaar zijn oom en beschermer Abu Talib en zijn vrouw Chadidja. De situatie in Mekka wordt voor Mohammed steeds onveiliger en hij zoekt naar een gelegenheid te vertrekken. Als eerst stad komt in aanmerking Ta'if ongeveer 100 km. oostelijk van Mekka. De bewoners van Ta'if aanvaardden zijn boodschap echter niet en Mohammed moet bijna gestenigd uit Ta'if vluchten.

Dan ontmoet hij tijdens de jaarlijkse bedevaarten in Mekka een aantal mensen uit Jathrib een oase een paar honderd km. ten Noordwesten van Mekka. De oase Jathrib, het latere Medina, biedt plaats aan meerdere kleinere stamverbanden, waaronder twee Arabische en drie Joodse (waarschijnlijk geïudaïseerde Arabieren). Onderling liggen

de stammen van Jathrib met elkaar over hoop en er is dringend behoefte aan een krachtige persoonlijkheid, die de stammen met elkaar kan verzoenen. Mohammed legt hen de principes van zijn godsdienst uit en het daaropvolgende jaar keren zij terug en beloven hem trouw. Het daarop volgende jaar verschijnen maar liefst 75 'bekeerden' uit Jathrib in Mekka en Mohammed vraagt hen of zij bereid zijn hem trouw te zweren en hem zo nodig met hun eigen leven te verdedigen. Zij stemmen toe. Deze eerste Moslims uit Medina worden in de verdere geschiedenis de *Ansar* (helpers) genoemd. Kort daarop vlucht Mohammed met zo'n 300 volgelingen uit Mekka en zij komen ondanks de achtervolging door de Mekkanen veilig in Medina aan. Deze uitwijking uit Mekka, de *Hidjra*, markeert het begin van de Islamitische jaartelling (622 v.Chr.).

Medina

Mohammed wordt in Medina geconfronteerd met een geheel andere situatie als in Mekka. Hoewel zijn rol als vredestichter tussen de stammen niet door iedereen wordt geaccepteerd, moet hij toch steeds meer als rechter in geschillen optreden. De openbaringen die hij ontvangt krijgen dan ook een ander karakter. Het eschatologische moment komt meer op de achtergrond, het rechterlijke en staatsrechtelijke element treedt meer op de voorgrond. De typische dichtvorm wordt meer en meer verlaten en zijn taalgebruik krijgt het karakter van lange rechterlijke verhandelingen, waarbij bv. allerlei details van het erfrecht worden behandeld.

Verder geraakt Mohammed voor het eerst in conflict met de aanhangers van een andere schriftgodsdienst, nl. het jodendom. Tot dusverre had Mohammed zichzelf beschouwd, als een profeet in de lijn der profeten, die met het OT was begonnen. Nu blijkt dat de joden hem geenszins als profeet accepteren en zijn openbaringen afwimpelen als verzinsels, omdat ze niet overeenkomen met de Thorah. Als reactie beschuldigt Mohammed de joden nu

van het verbergen van de waarheid, hij verandert de gebedsrichting van de Moslimgemeenschap van Jeruzalem naar Mekka (Su.2:142), en laat in verdere openbaringen uitkomen, hoe onbetrouwbaar en verhard de joden altijd zijn geweest, waarbij gretig allerlei voorbeelden van joodse ongehoorzaamheid uit het OT. en NT. worden aangehaald.

Strijd met de Mekkanen

Ondertussen leden Mohammed en zijn volgelingen in Medina bittere armoede. Dit leidde in 624 tot de overval op een Mekkaanse karavaan gedurende de heilige maand Radjab, waarin niet gevochten mocht worden. Dit wekte in- en buiten Medina grote kritiek op Mohammed, maar de rijke buit verzachtte de armoede enigszins. Een in datzelfde jaar gestuurde expeditie van de Mekkanen ter bescherming van de karavaanroute werd ondanks de overmacht door de Moslims verslagen (slag bij Badr). Wanneer Mohammed zegevierend terugkeert, voelt hij zich machtig genoeg de eerste joodse stam op beschuldiging van verraad uit Medina te verdrijven (Bani Qainuqa). Hun landerijen worden toegewezen aan de uitgewekenen.

In 625 rukken de Mekkanen opnieuw met een leger op naar Medina. De slag die plaatsvindt bij Uhud wordt door de Mekkanen gewonnen - zelfs Mohammed wordt gewond -, maar zij buiten de overwinning niet ten volle uit, laten de vluchtende Moslims ontkomen en keren naar Mekka terug. Het aantal gevallen aan de kant van de Moslims is betrekkelijk gering en bij terugkeer proclameert Mohammed dat de gevallen als martelaars voor de zaak van de Islam de hemel zijn binnengelaten. Het verlies van de veldslag wordt door middel van openbaringen geïnterpreteerd als een testcase voor het geloof en de trouw van de Moslimstrijders. Opnieuw wordt een joodse stam (Banu Nadir) op beschuldiging van verraad uit Medina verdreven.

In 627 wagen de Mekkanen een laatste poging hun handelsroute veilig te stellen en Mohammed te verslaan. Zij omsingelen de oase Medina, maar worden op de enige toegangsweg door een soort gracht tegengehouden. Voor de aanval van de Mekkanen, had Mohammed de oogst laten veiligstellen, zodat de Mekkanen geen voedsel zullen vinden. Na wat schermutselingen druipten de Mekkanen af, omdat ze op een langdurig beleg niet zijn voorbereid. Na hun aftocht wordt met de laatste joodse stam in Medina afgerekend (Banu Quraiza). Op beschuldiging van heulen met de vijand worden de mannen (700) onthoofd en de vrouwen en kinderen als slaven verkocht (Su.33:27,28).

Verovering van Mekka

Het prestige van Mohammed is inmiddels gestegen en de Mekkanen zijn de strijd moe. Een aantal Arabische stammen heeft zich d.m.v. verdragen aan Mohammed verbonden, waarbij zij de Islam als godsdienst aannemen. In 628 trekt een leger vanuit Medina op naar Mekka. Er wordt een compromis bereikt, het verdrag van al Hudaibiya, waarbij de Moslims het volgende jaar ongestoord in Mekka hun bedevaart mogen houden. Deze bedevaart vindt in 629 plaats. Als tijdens een incident later in dat jaar een paar Moslims worden vermoord, trekt Mohammed in 630 met een groot leger op naar Mekka. De stad geeft zich over en de meeste Mekkanen aanvaardden de Islam. De Kaäba wordt van afgoden gereinigd. In het daarop volgende jaar vindt de eerste officiële bedevaart plaats, de bedevaart van het afscheid. De profeet rijdt zevenmaal om de Kaäba en raakt de zwarte steen aan. Daarna verricht hij nog enige andere ceremoniën, die deels een oude heidense oorsprong hadden. Hem wordt sura 5:3 geopenbaard *'Heden heb Ik jullie godsdienst voor jullie voltooid, Mijn genade aan jullie volledig bewezen en de Islam als godsdienst voor jullie goedgevonden'*. Naar dit voorbeeld van Mohammed wordt ook nu nog de bedevaart, de Hadj, uitgevoerd.

Dood van Mohammed

Na zijn terugkeer in Medina zendt de profeet nog enige expedities en gezantschappen uit om ook de rest van het Arabisch schiereiland aan de Islam te onderwerpen. In 632 werd hij ziek tengevolge van een ingewandsstoornis en stierf, volgens sommige tradities in de armen van zijn vrouw Aisha.

De vier rechtgeleide Khaliefen

Mohammed werd diezelfde dag nog begraven in zijn huis te Medina. Zijn naaste medewerker Abu Bakr trad op als *Khalief* (vervanger). Hij had zijn handen vol met het weer onderwerpen van de afvallige Arabische stammen. Toen hij in 634 stierf, werd hij opgevolgd door Omar, onder wiens bewind de eerste grote veroveringen buiten het Arabisch schiereiland geschieden (Perzië 636, Jeruzalem 639, Alexandrië 642). Omar werd in 644 door een christelijke slaaf vermoord en opgevolgd door Uthman. Onder diens bewind vond rond 650 de definitieve vaststelling van de Qur'an plaats. Als staatshoofd stelde hij niet veel voor. Dit leidde tot een staatsgreep, waarbij Uthman in 656 werd vermoord. Uiteindelijk werd Ali, de neef en tevens schoonzoon - hij was getrouwd met Fatima - van Mohammed Khalief. Deze had als naaste bloedverwant van Mohammed reeds langer aanspraken op deze titel gemaakt, daarbij ondersteund door zijn eigen partij, de *Shi'at Ali*.

Khalifaat van de Omajjaden

Zijn bewind werd echter niet erkend door de gouverneur van Damaskus, Mu'awijja, een van de leiders van de Ommajjadenfamilie uit de stam der Quraish. Hij wist zich gesteund door Aisha, een van de weduwen van Mohammed. Na aanvankelijke successen van Ali, waarbij in de 'slag van de kameel' bij Basra, het leger van Aisha werd verslagen, werd Ali gedwongen het Khalifaat aan Mu'awijja over te dragen. Een deel van de volgelingen van Ali, de z.g. Charidjieten vielen uit teleurstelling van hem af en vormden

een eigen sekte. In 661 zou Ali door een van hen vermoord worden. Een andere deel van Sji'at Ali riep Ali's zoon Hassan en na diens troonsafstand Ali's tweede zoon Hoesein tot Khalief uit. In de strijd met de Syrische toepen sneuvelde Hassan in 680 te Kerbela, waarmee aan het officiële Khalifaat voor de nakomelingen Ali een einde kwam. De graven van Hassan en Hoesein in Kerbela en Nadjraf (beide in Zuid-Irak) zijn naast Mekka de belangrijkste pelgrimsoorden voor de Sji'a.

De Sji'ieten

De overige nakomelingen van Mohammed en Ali was een moeizaam lot beschoren. Vanwege het feit, dat de Sji'a hen als Khaliefen bleef erkennen, stierven velen van hen een gewelddadige dood. De Sji'a kent vele afsplitsingen, afhankelijk van het feit welke van de nakomelingen van Mohammed men als Khalief of ook wel *Imam* erkende. Zo onderscheiden we de 'zeveners' of 'Ismaëlieten' welke zeven 'imams' erkennen en de 'twaalvers' ofwel *Imamtitieten*, welke twaalf Imams erkennen (Iran). Beide groeperingen geloven dat hun laatste imam niet is gestorven maar als 'verborgen Imam' verder regeert. De verborgen Imam zal volgens velen terugkeren in de geschiedenis als de Mahdi (een soort van messias) voor de dag des oordeels. In de Perzische Sji'a vinden we de gedachte, dat de verborgen Imam wordt vertegenwoordigd door de *Ayatolla's*.

Bij geval worden deze Ayatolla's net als de verborgen Iman rechtsstreeks door Allah geïnspireerd en hebben zij dus een groot gezag, zowel in religieus als in politiek opzicht. Bijzonder charismatische geestelijken kunnen tot *Ayatolla* (lett. teken van Allah) worden uitgeroepen. Binnen de Sji'a heeft men een positieve kijk op het lijden en het martelaarschap, dat als zeer verdienstelijk wordt beschouwd. De Sji'a kent dan ook uiterst militante stromingen. De keuze van het Perzische volk voor de Sji'a heeft niet alleen religieuze gronden. Ook nationalistische gevoelens spelen

een rol (een zich afzetten tegen de Arabische overheersing).

De Kharidjieten

Ondertussen bleven ook de Kharidjieten voortbestaan. Het gaat om ongeveer 1% van de Moslims. Zij vormen binnen de Islam de puriteinen. Het is voor hen niet voldoende dat iemand de geloofsbelijdenis aflegt om Moslim te worden. Islam is een hartezaak. Het is niet voldoende zich uiterlijk aan de gegeven wetten te houden, maar men moet zich inspannen met goede werken om behouden te worden.

Khalifaat van de Abbassiden

De Omajjaden hielden het Khalifaat tot 750 toen de Abbasiden (nakomelingen van een oom van Mohammed) met hulp van de Sji'a aan de macht kwamen. De band tussen de Abbasiden en de Sji'a was echter van korte duur. Ondertussen regeerde en bepaalde tak van de Omajjaden verder in Spanje. De Abbasiden regeerden vanuit de door hen gestichte stad Bagdad. Na de verovering van Bagdad door de Selsjuken (Turken) bleven zij in naam Khaliefen, totdat de Mongolen Bagdad verwoestten (1258). De daar aanwezige Abbasiden werden vermoord. Zij wisten in Egypte nog enige tijd aan de macht te blijven.

Khalifaat in Turkse handen

In de 14e eeuw nemen de Turken in het gehele Midden-Oosten de macht over. In 1517 draagt de Abassidische Khalief het Khalifaat over aan de Osmaanse (Turkse) Sultan Selim. Het Khalifaat en de wereldlijke macht over het Midden Oosten en het grootste deel van Noord Afrika berust daarna bij de Turkse (Osmaanse of Ottomaanse) Sultans tot 1924.

Uitbreiding van de Islam

Naar het Noord-Oosten

635 Damaskus

638 Jeruzalem, Antiochië, Basra

637-650 Perzië

Naar het Westen

639-642 Egypte

711 Oversteek naar Gibraltar en verovering van Spanje

Keerpunt

732 Slag bij Poitiers, Opmars van de Moslims gestopt door Karel Martel. Daarna volgt de verdrijving van de Moslims uit het Rhonedal en Zuid-Frankrijk.

1085 Verovering van Toledo door christelijke staten. In een moeizame Reconquista heroveren de christelijke vorsten Spanje. De Moslims krijgen steeds een paar jaar de tijd om zich tot het christendom te bekeren.

1492 Val van Granada, daarna verdrijving van alle joden en Moslims

Naar het Noorden

827 Vanuit Tunis verovering van Sicilië, Aanval op Italië door de Byzantijnen teruggedragen

Keerpunt

1091 Sicilië door de Noormannen veroverd.

De Kruistochten

1071 Selsjuken (Turken) nemen de macht in Jeruzalem over; begin van de kruistochten

De verandering van de Islamitische (Seldsjukische) heersers tegenover de christelijke minderheden in Palestina, valt samen met het hoogtepunt van de Pauselijke macht in West-Europa. De Paus roept op tot bevrijding van de heilige plaatsen.

1099-1187 Latijns koninkrijk in Jeruzalem

1291 Val van Akko; het Midden-Oosten definitief onder Islamitische heerschappij

Het Ottomaanse Rijk

1301 Stichting van het Osmaanse rijk in Klein Azië

1453 Verovering van Constantinopel

1517 Verovering van Egypte door de Osmanen

Keerpunt

Opmars van de Turken gestopt bij Wenen (laatste aanval 1683). Oostenrijk/Hongarije niet onder Turkse heerschappij.

Naar het Verre Oosten

1206-1526 Sultanaat van de Mammeluken Turken in India

1526-1658 Rijk van de Groot-Moghuls in India; Een groot deel van de Bevolking bleef echter Hindu.

1470 Begin van de Islamisering van Java

De Qur'an

De vele dichtspreuken en geopenbaarde rechtsuitspraken van Mohammed waren tij-

dens diens leven opgeschreven op papier, leer, stenen en botten. Deze verzameling werd gebundeld in de Qur'an (oplezing) en tijdens het khalifaat van Uthman tot haar definitieve vorm geredigeerd. De volgorde van de Sura's is niet oorspronkelijk. Terwille van de orde heeft men de lange Sura's vooraan, de korte achteraan geplaatst. Chronologisch stammen de korte Sura's in dichtvorm vnl. uit de Mekkaanse periode en de langere met hun predikingen tegen de joden en gerechtelijke uitspraken uit de periode van Medina. Door de oorspronkelijke wijze van bewaren bestaan verschillende Sura's ook uit gemengd materiaal (vermenging van verschillende openbaringen). Soms is aan de behandelde onderwerpen op te maken, uit welke periode de Sura dateert (bv. wanneer de verdeling van de krijgsbuit ter sprake is).

Christenen en Qur'an

De nu volgende bespreking van Qur'an-geheelten is speciaal gewijd aan onderwerpen die voor Christenen en Moslims belangrijk zijn bij een onderling contact.

Kennis van de Qur'an is onmisbaar bij de verkondiging van het Evangelie aan Moslims

Kennis van de Qur'an is onmisbaar, wanneer wij op grotere schaal of op langere termijn tegen Moslims getuigen, al was het alleen maar om het gesprek (over religieuze zaken) gaande te houden. Veel van de Islamitische vooroordelen jegens Christenen en jegens de Here Jezus Christus stammen rechtstreeks uit de Qur'an. Anderzijds bevat de Qur'an over Jezus veel onduidelijkheden die wij vanuit de Bijbel kunnen belichten.

Vergelijking met de Bijbel

De Qur'an is een bundeling van spreuken van Mohammed. Deze spreuken zijn soms aan Bijbelse verhalen ontleend, maar zij worden dan altijd zo verdraaid, dat zij op een of andere manier de zaak van Mohammed en de

Islam dienen. Het karakter van een dergelijk (uit spreuken bestaand) boek, brengt met zich mee, dat er nauwelijks chronologische verbanden zijn, zoals we die uit de Bijbel kennen. Zonder kennis van de Bijbelse verhalen, hangen vele Qur'anvertellingen volkomen in de lucht. Het is een openbaring (ook voor de Moslim), om naast de diverse Qur'anspreuken eens de volledige corresponderende Bijbeltekst te lezen. De Bijbel bewijst zichzelf dan als een veruit superieur, zeer duidelijk en geïnspireerd boekwerk. Bovendien laat de Bijbel op chronologische wijze de ontwikkeling van de Heilshistorie zien.

Visie van Mohammed op Jezus

Binnen de visie van Mohammed is Jezus niet de zoon van God, maar slechts zijn gezant. Mohammed heeft echter nooit begrepen, wat Christenen onder de drieëenheid, de preëxistentie van Christus binnen de drieëenheid, en de aard van dit Zoonschap verstaan. Jezus is volgens hem dus slechts een profeet van God. Maar door de verheffing van Jezus boven de meeste profeten, door het verkondigen van een soort maagdelijke geboorte en het vermelden van een aantal opmerkelijke wonderlegenden over Jezus kan vanuit de Qur'an eigenlijk niet worden volgehouden, dat hij een gewoon mens was. Zijn geboorte, persoon, de Heilige Geest, wonderen, en volmachten maken, dat Hij zelfs in de Qur'an hoog boven Mohammed uitstijgt.

Superioriteit van Jezus

19:16vv. En vermeld in het boek Marjam. Toen zij zich van haar familie terugtrok naar een oostelijke plaats en een afscherming tegen hen maakte. Toen zonden Wij onze Geest naar haar en Hij deed zich aan haar voor als een goed gevormd mens. Zij zei: 'Ik zoek bescherming bij de Erbarmer tegen jou, als jij godvrezend bent'. Hij zei: 'Maar ik ben de gezant van jouw Heer om jou een reine jongen te schenken'.

Zij zei: 'Hoe zou ik een jongen krijgen, terwijl geen mens mij aangeraakt heeft en ik geen onkuise v rouw ben'. Hij zei: 'Zo is het. Jouw Heer heeft gezegd: 'Het is voor mij gemakkelijk. Het is, opdat Wij hem tot een teken voor de mensen maken en uit barmhartigheid van Ons. En het is een beslissing die gevallen is'. Dus werd zij zwanger van hem en trok zich met hem terug naar een afgelegen plaats. Toe maakten de weeën, dat zij naar de stam van de palm ging. Zij zei: 'Och was ik maar eerder gestorven en was ik maar volstrekt in vergetelheid geraakt'. Maar hij riep van onder haar vandaan: 'Wees niet bedroefd, jouw Heer heeft onder jou een beekje geplaatst. En schud de stam van de palm naar je toe, dan zal zij verse rijpe dadels op je laten vallen. Eet en drink dan en wees goedsmoeds en als jij iemand van de mensen ziet, zeg dan: 'Ik heb aan de Erbarmer de gelofte gedaan mij te onthouden en dus zal ik vandaag met geen mens spreken'. Toen kwam zij met hem bij haar mensen, terwijl zij hem droeg. Zij zeiden: 'O Marjam, jij hebt echt iets ongehoords gedaan. Zuster van Haroen (Aäron), jouw vader was geen slechte man en jouw moeder was geen onkuise vrouw'. Maar zij wees naar hem. Zij zeiden: 'Hoe kunnen wij spreken met iemand die nog een kind in de wieg is?' Hij zei: 'Ik ben Gods dienaar; Hij heeft mij het boek gegeven en mij tot profeet gemaakt. En Hij heeft mij gezegend gemaakt, waar ik ook ben en Hij heeft mij de salaas (gebed) en de zakaas (aalmoezen) opgelegd, zolang ik leef en ook om plichtsgetrouw te zijn jegens mijn moeder en hij heeft mij niet tot een ellendige geweldenaar gemaakt. En vrede zij met mij op de dag dat ik geboren werd en op de dag dat ik weer tot leven wordt opgewekt'.

De geboorte van Jezus wordt dus evenals in het Lukasevangelie door de engel aangekondigd. Het kind Jezus zal zonder toedoen van een man geboren worden. De geboorte van Jezus vindt volgens de Qur'an niet plaats in de stal van Bethlehem, maar op een eenzame plaats ergens in de wildernis. Maria is aan het eind van haar krachten, maar het kind Jezus, dat nog bezig is geboren te worden spreekt tot

haar en er ontspringt een bron en een dadel-palm laat haar vruchten vallen. Het is duidelijk dat hier elementen uit het verhaal van de vluchtende Hagar (Gen.21:14vv.) een rol spelen. Vervolgens verwacht Mohammed twee bijbelse personen (die in het Arabisch dezelfde naam dragen), nl. Maria de moeder van Jezus en Mirjam de zuster van Mozes en Aäron. Ook de beschuldiging van de joden aan het adres van Maria, dat zij hoererij gepleegd zou hebben, is niet historisch. Volgens de joden was Jezus gewoon de zoon van Jozef, ook al werd hij dan binnen 9 maanden na het huwelijk geboren. Ook de legende, dat het kind Jezus direkt na de geboorte sprak, komt niet uit de Bijbel. Volgens de Evangeliën had Jezus een betrekkelijk normale jeugd. Binnen de Qur'anvertelling zijn Jezus' geboorte, maar ook zijn natuur van een hogere orde. Hij was geen normale baby, zoals Mohammed, maar een hoger wezen.

3:45 Toen de engelen zeiden: 'O Marjam, God kondigt jou een woord van Hem aan, wiens naam zal zijn de masieh, 'Isa, de zoon van Marjam. Hij zal in het tegenwoordige leven en in het hiernamaals in hoog aanzien staan en behoren tot hen die in de nabijheid (van God) zijn. In de wieg en als volwassene zal hij tot de mensen spreken en hij zal een van de rechtschapenen zijn'. Zij zei: 'Mijn Heer, hoe zou ik een kind krijgen, terwijl geen mens mij aangeraakt heeft'. Hij zei: 'Zo is het. God scheidt wat hij wil. Wanneer Hij iets beslist, dan zegt Hij er slechts tegen: 'Wees!' en het is. En Hij zal hem het boek, de wijsheid, de Taura en de Indjiel onderwijzen. En (God zal hem) als een gezant tot de Israëlieten (zenden om te zeggen): 'Ik ben tot jullie gekomen met een teken van jullie Heer: Dat ik voor jullie uit klei iets als de vorm van een vogel zal scheppen, en er dan in zal blazen en dat het dan met Gods toestemming een vogel zal zijn. Dat ik blindgeborenen en me-laatsen zal genezen en doden levend maak, met Gods toestemming. En dat ik jullie meedeel wat jullie eten en wat jullie in jullie hui-zen opslaan. Daarin is een teken voor jullie als jullie gelovig zijn. En als bevestiger van

wat er van de Taura voor mijn tijd al was en om aan jullie iets van wat jullie verboden was toe te staan. Ik ben tot jullie gekomen met een teken van jullie Heer. Vreest dus God en gehoorzaamt mij. God is mijn Heer en jullie Heer; Dient Hem dus. Dit is een juiste weg'.

In dit Qur'angedeelte wordt Jezus aangekondigd als 'een woord' van God. Wij horen hier het begin van het Johannesevangelie doorklinken, maar bij nader inzien blijkt Jezus in de Qur'an niet het scheppende Goddelijke Woord te zijn, maar slechts de uitwerking van een scheppend woord van God. Dit is een immens verschil.

Wél worden aan Jezus vele wonderen, zelfs dodenopwekkingen toegeschreven, met dien verstande, dat Jezus' deze wonderen slechts kon doen met toestemming van God en niet op eigen initiatief. Het Bijbels getuigenis bevestigt dat, maar in de Qur'an dient de toevoeging 'met Gods toestemming' om Jezus te maken tot 'slechts' een gezant van God. Het feit dat Mohammed nooit een wonder heeft verricht maakt hem evenwel inferieur aan Jezus

3:59 Bij God lijkt 'Isa bijvoorbeeld op Adam die Hij uit de aarde geschapen heeft. Toen Hij sprak tot hem: 'Wees!' en hij was. De waarheid komt van jouw Heer; behoort dus niet tot hen die twijfelen. Al s dan iemand met jou over hem komt redetwisten na wat er aan kennis tot jou gekomen is, zeg dan: 'Komt laten wij onze zonen en jullie zonen, onze vrouwen en jullie vrouwen en onszelf en julliezelf plechtig bijeenroepen. Laten wij dan plechtig tot God bidden en Gods vloek afroepen over hen die liegen'.

De vergelijking van Jezus met de eerste mens Adam, is ontleend aan het NT. De reden, waarom Mohammed dit vermeldt, is, dat Jezus in zijn ogen 'slechts' een schepsel is. Daarna volgt een eigenaardige oproep. Voorzover bekend stelde Mohammed aan een groep Christenen die met hem kwamen twisten over de persoon van Jezus, voor om zich

onder een Godsoordeel te plaatsen. Degenen, die niet de waarheid spraken zouden dan door de toorn van God getroffen worden. Het is bekend, dat bv. Franciscus van Assisi op basis van deze tekst aan de Sultan van Egypte voorstelde om beiden in een hete oven te springen, of, zo hij dat niet aandurfde, een van zijn priesters met hem erin te werpen. Degene die er levend uit te voorschijn kwam zou de waarheid over Christus hebben gesproken. De Sultan durfde dit Godsoordeel echter niet aan.

2:87 Wij hebben aan Moesa het boek gegeven en Wij hebben na hem de gezanten laten navolgen en Wij hebben `Isa, de zoon van Marjam, de duidelijke bewijzen gegeven en hem gesterkt met de Heilige Geest. Maar telkens als een gezant tot jullie komt met iets wat jullie niet zint, zijn jullie dan niet hoogmoedig? Dan betichten jullie sommigen van leugens en anderen doden jullie.

In dit gedeelte wordt over Jezus gesproken als wonderdoener en als drager van de Heilige Geest. Mohammed had echter geen enkel inzicht in de Persoon van de Heilige Geest. In zijn ogen was dat een soort engel. Zonder het zelf te weten diskwalificeert Mohammed zich hiermee als profeet. Hijzelf moest het hebben van incidentele 'openbaringen', maar de Heilige Geest kende hij niet.

Jezus niet meer dan een profeet?

Naast de wel zeer bijzondere kwaliteiten van `Isa, waarin duidelijk zijn superioriteit boven Mohammed blijkt, treffen we ook andere verzen aan, waarin `Isa duidelijk met andere profeten wordt gelijkgesteld, en waarin uitdrukkelijk wordt verklaard, dat `Isa zeker niet meer dan een profeet is. Mohammed laat `Isa zelfs buikspreken en verklaren, dat hij nooit aanleiding heeft gegeven om hemzelf door de christenen te laten vereren. De Christenen zijn met hun leer van de drieëenheid

volgens Mohammed duidelijk op de verkeerde weg. `Isa kan nooit Gods Zoon zijn.

2:136 Zeg: `Wij geloven in God, in wat naar ons is neergezonden en in wat aan Moesa en `Isa is gegeven en in wat aan de profeten door hun Heer is gegeven. Wij maken geen verschil tussen één van hen en wij hebben ons aan Hem overgegeven.

Volgens deze Qur`antekst mag geen rangonderscheid worden gemaakt tussen `Isa en andere profeten

5:72 Ongelovig zijn zij die zeggen: `God is de masieh, de zoon van Marjam'. Maar de masieh heeft gezegd: `O Israëlieten, dient God, mijn Heer en jullie Heer'. Als iemand aan God metgezellen toevoegt, dan ontnemt God hem de tuin; zijn verblijfplaats is het vuur. De overtreders zullen geen helpers hebben. Ongelovig zijn zij die zeggen, dat God een derde van drie is, Maar er is geen andere God dan één God. En als zij niet ophouden met wat zij zeggen, dan zal een pijnlijke bestraffing diegenen van hen treffen die ongelovig zijn. Zullen zij zich dan niet berouwvol tot God wenden en Hem om vergeving vragen? God is vergevend en barmhartig. De masieh de zoon van Marjam, is alleen maar een gezant aan wie andere gezanten zijn voorafgegaan en zijn moeder was een oprechte vrouw; beiden aten zij voedsel.

Degenen die de drieëenheid belijden, worden beschuldigd van veelgodendom, d.w.z. heidendom. Mohammed heeft echter nooit begrepen, dat volgens de Bijbel Christus reeds Gods Zoon was vóór de schepping van de wereld. In zijn ogen was Jezus niet meer dan een profeet. Het feit dat Jezus en Maria voedsel aten is voor hem het bewijs, dat zij niet Goddelijk zijn. God heeft immers geen voedsel nodig. Opnieuw blijkt Mohammed niet te begrijpen, dat de eeuwige Zoon van God be-

wust een menselijk vlees aannam. Christenen geloven juist in de ware menselijkheid van Jezus Christus.

4:171 Mensen van het boek, gaat niet te ver in jullie godsdienst en zegt over God alleen maar de waarheid. De masieh `Isa de zoon van Marjam is Gods gezant en Zijn woord, dat Hij richtte tot Marjam en een geest bij Hem vandaan. Geloof dan in God en Zijn gezanten en zegt niet: `Drie`. Houdt daarmee op, want dat is beter voor jullie. Immers God is één god. Geprezen zij Hij, dat Hij een kind zou hebben! Van Hem is wat er in de hemelen en wat er op de aarde is. God is genoeg als voogd. De masieh versmaadt het niet een dienaar van God te zijn, ook de engelen die in (Zijn) nabijheid gebracht zijn. Wie versmaden Hem te dienen en hoogmoedig zijn, die zal Hij allen tot Zich verzamelen.

Ook Christenen geloven niet dat God bij een vrouw een kind verwekt. Het woord 'kind' of 'zoon' is trouwens een soort beeldspraak, waarmee wordt duidelijk gemaakt, dat de Vader en de Zoon wezens-identiek zijn en dat de Zoon op een bepaalde manier een uitbreiding vormt van Gods heerlijkheid.

5:116 O `Isa, zoon van Marjam, heb jij tot de mensen gezegd: `Neemt mij en mijn moeder tot goden naast God?` Hij zei: `U zij geprezen! Het past mij niet iets te zeggen, waartoe ik geen recht heb. Als ik het gezegd zou hebben, dan zou U het geweten hebben. U weet wat in mijn binnenste is, maar ik weet niet wat in Uw binnenste is. U bent de kenner van verborgenheden. Ik heb tot hen alleen maar gezegd wat U mij bevolen hebt: `Dient God, mijn Heer en jullie Heer` en ik was getuige van hen zolang ik bij hen was. En toen U mij weggenomen had, was u de opziener over hen. U bent van alles getuige`.

In de eerste plaats blijkt hier, dat Mohammed ervan overtuigd was, dat de Christenen, naast God de Vader, Jezus en Maria als goden ver-

erden. In sommige kerken zou men inderdaad die indruk krijgen. Mohammed was echter slecht op de hoogte. Ten tweede laat Mohammed Jezus hier buikspreken en verklaren, dat hij zichzelf nooit de Goddelijke waardigheid heeft aangemeten. Op zichzelf is het waar, dat Jezus op aarde de gestalte van een dienstknecht heeft aangenomen, en dat zijn Goddelijke oorsprong slechts bij weinigen bekend was. Maar hij werd gekruisigd enkel en alleen, omdat Hij de vraag: 'Zijt gij de Christus, de Zoon van de levende God' positief beantwoordde.

19:88 En zij zeggen: `De Erbarmer heeft zich een kind genomen`. Jullie hebben echt iets afgrijselijks begaan. Bijna zou de hemel ervan barsten en de aarde opensplijten en het gebergte ineensstorten, dat zij aan de Erbarmer een kind toekennen. Het past niet bij de Erbarmer dat Hij zich een kind neemt. Ieder die in de hemelen en de aarde is, komt slechts als dienaar tot de Erbarmer.

Het geloof in Jezus als de Zoon van God wordt in de Qur'an hoog opgenomen. De aanvankelijke verwantschap, die men meende te hebben met andere gelovigen van het Boek, blijkt nu wreed verstoord. De Christenen zijn gewoon polytheïsten. Wat verbeelden zij zich wel!

Slechte kwaliteit van overleving

Kenmerkend voor de Qur'an is het feit dat de z.g. openbaringen van Mohammed zijn ontleend aan mondelinge, vaak slecht overgeleverde Bijbelverhalen. In het volgende gedeelte zien wij, dat het verhaal van de wonderbare spijsziging en de instelling van het avondmaal door elkaar lopen.

5:111 En toen Ik aan de discipelen openbaarde: `Geloof in Mij en Mijn gezant`. Zij zeiden: `Wij geloven. Getuig, dat wij ons aan God hebben overgegeven`. Toen de discipelen zeiden: `O `Isa, zoon van Marjam, kan jouw Heer tot ons een tafel uit de hemel laten

nederdalen?’ Hij zei: ‘Vreest God als jullie gelovigen zijn’. Zij zeiden: ‘Wij wensten ervan te eten en dat onze harten gerustgesteld worden en dat wij weten dat jij ons de waarheid hebt gezegd en dat wij tot hen behoren die er getuigen van zijn’. ‘Isa de zoon van Marjam zei: ‘O God, onze Heer, laat ons uit de hemel een tafel neerdalen die voor ons een feest zal zijn, voor de eerste van ons en de laatste van ons en een teken van U. En voorzie in ons levensonderhoud; U bent de beste voorziener’. En God zei: ‘Ik laat haar tot jul- lie neerdalen. Wie daarna van jullie nog ongelovig is, die zal Ik straffen met een bestraffing zoals Ik niemand van de wereldbewoners straf’.

Degene voor wie de vloek bestemd is, is natuurlijk Judas, die na het eten van het brood Jezus verraadde. ‘Het ware beter voor die mens dat hij niet geboren ware’.

Kruisdood en verzoening ont- kend

Aangezien Jezus in de visie van Mohammed niet de Zoon van God is, kan hij ook niet de- gene zijn die door zijn plaatsvervangende dood het verzoenend offer bracht voor de zonde van de mensheid. De kruisiging wordt dan ook ontkend. ‘Isa moet volgens de Qur’an op een of andere manier zijn gestor- ven en door God opgenomen. De wijze waar- op dit staat beschreven, doet denken aan de eigenaardige dood van Mozes. Binnen de Islam doen daarom allerlei fantastische verha- len de ronde over de dood en een eventuele wederkomst van ‘Isa.

3:55 Toen God zei: ‘O ‘Isa, Ik laat jou ster- ven en Ik zal jou tot Mij opheffen en jou reini- gen van hen die ongelovig zijn en Ik zal tot de opstandingsdag hen die jou volgen, stellen boven hen die ongelovig zijn. Dan zal jullie terugkeer tot mij zijn en Ik zal tussen jullie oordelen over dat waarover jullie het oneens waren.

In deze tekst is dus sprake van de dood van Jezus, maar hoe en wanneer blijft absoluut onduidelijk.

De volgende tekst staat in het kader van een strafrede tegen de joden. Hierin wordt de kruisiging van Jezus gewoon ontkend.

4:156 Wegens hun ongeloof (het joodse ongeloof), hun geweldige kwaadsprekerij over Marjam, hun zeggen: ‘Wij hebben de masiech, ‘Isa de zoon van Marjam gedood’ ... Zij heb- ben hem niet gedood en zij hebben hem niet gekruisigd, maar het werd hun gesuggereerd . Zij die het daarover oneens zijn, verkeren erover in twijfel. Zij hebben er, behalve het afgaan op vermoedens, geen kennis van. Zij hebben hem vast en zeker niet gedood. Echter God heeft hem tot Zich omhoog gebracht. God is machtig en wijs. Er is niemand van de mensen van het boek die niet voor zijn dood in hem zal geloven en op de opstandingsdag zal hij tegen hen (de joden) getuige zijn.

Allerlei antwoorden zijn door de Moslims be- dacht om de woorden ‘het werd hun gesugge- reerd’ te verklaren. Immers, dat er vele getuigen waren van de kruisiging, is hun be- kend. Veel gekozen oplossingen zijn: De plotselinge duisternis was er de oorzaak van, dat men Simon van Cyrene kruisigde, terwijl Jezus ontkwam, of: Judas werd door God ve- randerd en kreeg het uiterlijk van Jezus; zo kwam uiteindelijk Judas aan het kruis te hangen. Wat er vervolgens met Jezus gebeur- de blijft eveneens in het vage. Hij zou vol- gens velen door God in de hemel zijn opgenomen en aan het einde der tijden terug- keren op de aarde. Anderen zijn echter bang, dat Jezus daardoor te veel eer krijgt, en stel- len, dat hij gewoon is gestorven.

Het plaatsvervangend offer

Het plaatsvervangend offer is dus in de Islam onbekend. Toch is, waarschijnlijk per ong- eluk, deze gedachte wel in de Qur’an bin- nengeslopen. In sura 37 wordt verteld hoe Abraham zijn zoon (volgens de Moslims:

Ismaël) moest offeren. Wanneer dit offer op het laatste moment door God wordt voorkomen, lezen we (Sura 37:107) *En Wij gaven voor hem een geweldig offer in de plaats.* Ook de Islamitische commentatoren weten niet wat zij precies met deze woorden aan moeten.

Vervalsing van Gods woord

Heel opmerkelijk is ook de volgende tekst, waarin Mohammed Jezus laat profeteren over een na hem komende profeet, wiens naam Ahmad (een verbastering van Mohammed) zal zijn.

61:6 Toen 'Isa de zoon van Marjam zei: 'O Israëlieten, ik ben de gezant van God bij jullie om te bevestigen wat er van de Taurah voor mijn tijd al was en om het goede nieuws te verkondigen van een gezant die na mij zal komen en van wie de naam Ahmad zal zijn.

Ook hier gaat het om een verzinsel. Latere Moslims meenden in de belofte van de Heilige Geest, de *paraklétos* een heenwijzing naar Mohammed te herkennen. Wanneer men het woord *paraklétos* (trooster) zou verbasteren tot *paraklutos* (geprezene), zou dit woord dezelfde betekenis krijgen als de naam *Mohammed* (Arabisch voor 'geprezene').

Christenen en joden beschuldigd van Schriftvervalsing

Reeds tijdens zijn leven werd Mohammed ervan beschuldigd, dat zijn openbaringen niet overeenkwamen met de Schriften. Omdat de meeste van zijn volgelingen toch niet konden lezen en schrijven en de Bijbel niet of nauwelijks in het Arabisch beschikbaar was, kon hij deze beschuldiging gemakkelijk terugspelen, zonder dat iemand dit kon controleren.

2:75 Begeren jullie dan, dat zij geloof aan jullie hechten? En dat terwijl er onder hen een groep is die Gods woord gehoord had.

Toen verdraaiden zij het, nadat zij het begrepen hadden en terwijl zij beter wisten. Wanneer zij hen die geloven ontmoeten zeggen zij: 'Wij geloven', maar wanneer zij onder elkaar zijn zeggen zij: 'Zullen jullie hun vertellen wat God aan jullie heeft openbaar gemaakt, zodat zij het bij hun Heer als argument tegen jullie kunnen gebruiken? Hebben jullie dan geen verstand? Of weten zij niet, dat God weet, wat zij in het geheim en wat zij openlijk doen? Onder hen zijn er ongeletterden die het boek op verzinsels na niet kennen en die alleen maar vermoedens hebben. Wee hen die het boek eigenhandig schrijven en dan zeggen: 'Dit komt van God' om het voor een lage prijs te versjacheren. Wee hen om wat hun handen hebben geschreven en wee hen om wat zij eraan hebben verdiend.

3:78 En onder hen is een groep die hun tongen verdraaien bij (het voorlezen van) het boek, zodat jullie zullen denken, dat het uit het boek is, terwijl het niet uit het boek is. En zij zeggen: 'Het komt van God' terwijl het niet van God komt. Zij zeggen over God wilens en wetens een leugen.

De joden, maar ook de Christenen worden er dus van beschuldigd, zowel bij het overschrijven van de schrift te knoeien als opzettelijk verkeerd voor te lezen om daarmee Mohammed aan te klagen. De Qur'an beweert trouwens niet dat er vóór Mohammeds dagen al met de Schrift was geknoeid (maar dat is de Moslims om het even). Aangezien onze oudste Bijbelhandschriften, dateren uit een tijd ver vóór Mohammed, kunnen we deze beschuldiging gemakkelijk weerleggen. Is het trouwens niet opmerkelijk, dat de Christenen en joden onderling elkaar nooit van Schriftvervalsing hebben beschuldigd? Zij zouden toch de eersten moeten zijn geweest om een vervalsing in elkaars Bijbel te ontdekken?

Islamitische plichten- leer

Zoals bekend is de Islam een wetsgodsdienst. Aangezien Allah zelf eigenlijk niet door de mens gekend kan worden, moet men zich tevreden stellen met de wil van Allah, zoals geopenbaard in de Qur'an. De vijf belangrijkste religieuze verplichtingen, ofwel de vijf zuilen van de Islam zijn: de geloofsbelijdenis, het gebed, de religieuze belasting, het vasten, de pelgrimage. Vaak wordt als zesde zuil de religieuze ijver of strijd voor de Islam genoemd.

De geloofsbelijdenis, de *shahada*

De Islamitische geloofsbelijdenis, die dagelijks in de gebeden meerdere malen wordt uitgesproken, luidt: Er is geen God dan Alla en Mohammed is de profeet van Allah (*ila ilahu ilallah, wa Muhammadun rusuulullah*).

Wanneer men in het bijzijn van twee getuigen deze geloofsbelijdenis hardop uitsprekt (en daarbij meent wat men zegt) wordt men door de Islamitische gemeenschap als een Moslim beschouwd. In deze belijdenis wordt dus de eenheid van Allah (geen genoten) en de unieke plaats van de profeet Mohammed beklemtoond.

Het gebed, de *salat*

Vijfmaal daags worden de Moslims vanaf de Minaret opgeroepen tot het gebed (tegenwoordig met luidsprekers). Naast de oproep om tot het gebed te komen, klinkt vele malen *Allah hoe akbar* (Allah, Hij is groot). De gebeden liggen grotendeels vast, worden in het Arabisch uitgesproken, en gaan gepaard met buigingen, waarbij het voorhoofd de grond raakt (proskunese). Voor het gebed dient men ceremonieel rein te zijn. Men moet zich handen en voeten gewassen hebben en gaat zonder schoeisel de Moskee binnen. Men kan de gebeden ook thuis verrichten. Voor vrouwen gelden bovendien reinheidsvoorschriften in verband met de menstruatie.

De religieuze belasting, de *zakat*

De *zakat* is een religieuze belasting, waarvan de opbrengst is bestemd voor de armen. Een exact percentage is daarbij niet te geven. Als regel houdt men ongeveer 2% van het inkomen aan. Vaak wordt de belasting geheven door de dorpsoudsten. In de grotere moderne stadssamenlevingen, met moderne systemen van inkomstenbelasting funktioneert de Zakat niet zo goed.

Het vasten, de *ramadan*

Het vasten in de maand *ramadan* is een van de meest opvallende Islamitische plichten. Omdat de maand ramadan, vanwege de Islamitische tijdrekening met maanjaren, steeds verschuift, valt zij ook wel in de zomer. Dan is het gebod om niet te eten of te drinken gedurende het daglicht erg zwaar. In Islamitische landen ligt gedurende deze maand het openbare leven grotendeels stil. Gegeten en gedronken mag er worden, zolang het volkomen duister is. Het zelfde geldt voor de sexualiteit. De ramadan geldt niet voor kinderen en voor zwangere vrouwen. De laatsten kunnen het vasten dan later inhalen. Zeker voor de vrouw is de ramadan een beproeving, omdat zij 's avonds laat en om 3 uur 's nachts moet koken en tevens overdag voor haar kinderen moet zorgen. De huisgenoten zijn bovendien vaak erg prikkelbaar. Officieel mag men overdag zelfs niet bij het tandenpoetsen water naar binnen slikken (drinken) of een bloedende vinger aflikken (eten). Voor wie bij vergissing toch iets drinkt of eet, zijn er allerlei compenserende maatregelen, zoals het vasten van een extra dag, of het voeden van armen.

In de maand ramadan valt de *lailat-al-Qadr*, de nacht van het besluit, waarin volgens de traditie Mohammed zijn eerste openbaring kreeg. De ramadan wordt besloten met het *aid al fitr*, het feest van het verbreken van de vasten, waarbij men een soort karnaval viert en de kinderen cadeautjes geeft.

De pelgrimage, de *hadj*

Een Moslim is verplicht om eenmaal in zijn leven de bedevaart naar Mekka te volbrengen. Zeker in vroeger tijd, was dat (vanwege de afstand) een grote prestatie. De teruggekeerden genoten in hun dorp dan ook de eretitel *hadji*. Vanwege de slechte hygiënische toestanden in het oude Mekka, braken dikwijls epidemieën uit. Maar degenen, die tijdens de hadj stierven werd de direkte toegang tot het paradijs in het vooruitzicht gesteld. Gedurende de hadj volgt men de ceremonieën naar het voorbeeld van Mohammed. Een zevenvoudige rondgang om de Kaäba, indien mogelijk het aanraken of kussen van de zwarte steen, en nog enige ceremonies buiten Mekka, die deels op Mohammed teruggaan, deels een heidense oorsprong hebben. Na afloop van de hadj probeert men nog een bezoek te brengen aan het graf van de profeet in Medina.

Het ijveren voor de Islam, de *djihad*

Hoewel de *djihad* niet behoort tot de vijf zuilen van de Islam, gaat het toch om een religieuze verplichting. Zij gaat terug op de periode, dat Mohammed in Medina verbleef en strijd moest leveren tegen de Mekkanen. Niet iedereen was even enthousiast en zo werd het *ijveren op de weg van Allah* tot een verplichting. Veel Moslims zullen zeggen, dat het niet gaat om een fysieke strijd. De waarheid gebied echter, dat naar Islamitische visie de wereld uit twee delen bestaat; de *dar-es-salam* (huis van de vrede) en de *dar al harb* (het huis van het zwaard). Het is de opdracht van de Moslim om de wereld geheel onder de invloed van de Islam te brengen, *totdat alle tegenstand voorbij is een de godsdienst alleen aan Alla toebehoort*.

De Sharia

De Sharia, ofwel de Islamitische wetgeving is een wetssysteem, dat zoveel mogelijk is geba-

seerd op de Qur'an. De Islam is een wetsgodsdienst; daarom is het belangrijk te weten, hoe de verschillende menselijke handelingen door Allah worden gewogen en beoordeeld. De Islamitische wetgeleerden proberen daarom al het menselijk handelen onder te brengen in categorieën; zo zijn er *verboden, afkeurenswaardige, neutrale, aanbevelenswaardige, en verplichte handelingen*. Hoe komt tot het onderscheid tussen deze categorieën? Men baseert zich - in volgorde van belangrijkheid - op

1. *Qur'an*

2. *Qiyas* (Analogie) gebaseerd op de Qur'an

3. De *Sunna* (gewoonte) van de profeet

(4. De gewoonte van de direkte metgezellen van de profeet)

5. De *idjma* (overeenstemming) van wetgeleerden.

Voor deze laatste basering beroept men zich op een uitspraak van Mohammed: Mijn gemeente zal nooit in ongerechtigheid overeenstemmen.

Hadith

De Qur'an en de Sunna zijn de belangrijkste twee bronnen voor de wetgeleerdheid. De Sunna van Mohammed is overgeleverd in de z.g. *hadith* (vertellingen). Op den duur, ontstonden er vele valse en legendaire hadith, waarvan sommige de bedoeling hadden de rechtsgang (onzuiver) te beïnvloeden. Zodoende werd het belangrijk om de betrouwbaarheid van de hadith vast te stellen. Bij iedere overlevering wordt dan ook de *isnad* (keten) van overlevertaars vermeldt. In de derde eeuw na Mohammed ontstonden de twee belangrijkste verzamelingen van gezaghebbende hadith, nl. die van *Buchari* en die van *Muslim*. De Hadith vertellen ons bv. hoe Mohammed gestorven is. Verder horen we daar, welke kledingvoorschriften Mohammed gaf

in verband met de diepe buigingen tijdens het gebed. Bovendien blijken Mohammeds persoonlijke uitspraken over goddelijke predestinatie in de Hadith veel sterker te zijn, dan die in de Qur'an. We vinden in de Hadith allerlei details over Mohammeds huwelijksleven, over de ruzies tussen zijn vrouwen. Verder omvat de Hadith een aantal getuigenissen over 'wonderen' die rondom Mohammed gebeurden. Juist de typisch tijdgebonden gedragingen van Mohammed zijn van grote invloed op de gedragspatronen van fundamentalistische Moslims van vandaag.

Wetsscholen

De exegese van de Qur'an ten behoeve van de rechtsgeleerdheid was in het begin nog vrij. Later werd die vrijheid zeer beperkt en werden de wetgeleerden gebonden aan de uitleg van hun voorgangers. Er ontstonden vier tradities of stromingen van wetgeleerdheid; de *Malakitische* rechtsschool vnl. in Afrika; de *Hanbalitische* rechtsschool vnl. in Arabië; de *Hanafitische* rechtsschool in Turkije, Irak en Pakistan; de *Siafi'itische* rechtsschool vnl. in Indonesië.

Ontwikkeling van Theologisch denken

De jonge Islam werd al spoedig geconfronteerd met de wereld van het Griekse denken. Werken van de Griekse filosofen werden in het Arabisch vertaald. Zo ontwikkelde zich een filosofische school 'de *Mu'tazila*'. Belangrijke thema's waren de status van de Qur'an en de vrije wil van de mens. Volgens de *Mu'tazila* was de Qur'an geschapen, d.w.z. dat God de gedachten van de Qur'an schiep in Mohammed. Wat betreft de vrije wil van de mens redeneerde de *Mu'tazila*, dat aangezien God rechtvaardig van karakter is en de daden van de mens bestraft of beloont, er bij de mens sprake moet zijn van een vrije wil tot zondigen of goeddoen. Wanneer de daden van de mens zouden zijn gepredestineerd, zou God niet rechtvaardig zijn.

Tegenover de *Mu'tazila* stelde zich een extreme orthodoxie met als woordvoerder *Ibn Hanbal* (850 n.Chr.). Zij stelden, dat de Qur'an eeuwig was en ongeschapen en dat de engel Gabriël ter gelegener tijd uit dit oerboek had voorgelezen. Wat betreft de daden van de mens, ging hij uit van een absoluut determinisme.

Het pleit werd uiteindelijk gewonnen door de aanhangers van de midden-orthodoxie van *Al Ashari* (935). De gedachte aan de ongeschapenheid van de Qur'an bleef (waardoor de Qur'an binnen de Islam een vergelijkbare positie inneemt als de persoon van Jezus Christus in het Christendom). Wat betreft de vrije wil van de mens, leerde men, dat Allah van ogenblik tot ogenblik in een proces van continue creatie de wereld schept. De mens heeft echter wel een bepaalde verantwoordelijkheid, doordat hij in de gegeven situatie zich de zondige daad toeëigent (*Kasb*) d.w.z. Allah schept de open winkel deur en de onoplettendheid van de winkelier, maar de mens eigent zich de daad van diefstal toe.

Mystiek

Binnen de wetsgodsdienst die de Islam is, ontstond al snel de behoefte aan mystieke ervaring. De eerste mystici beriepen zich op Mohammed zelf of op 'Isa als hun voorbeelden. De Islamitische mystici noemen we *Sufi's* en hun leiders *Sheikh* of *Pir*. De *Sufi's* sloten zich dikwijls aaneen in broederschapen die vaak het karakter van een kloosterorde hadden. Sommige mystici stonden onder invloed van het Indiase denken (eenheidsmystiek) en werden daarom vervolgd (bv. *Al Halladj* die in 922 in Bagdad werd gekruisigd). De verenigingsmystiek werd binnen de Islam net aanvaard, mede door het werk van de schrijver dichter *Al Ghazali* (1111 n.Chr.). Als methode tot het verkrijgen van mystieke ervaring dienst dikwijls de *dhikr* (het monotone herhalen van de namen van Allah), waardoor men in trance kan raken. Daarnaast kent men de toepassing van dans en ritme (dansen-

de *Derwishen*). Bij de kloosterbroederschapen speelt de onthechting (*faqr*; vgl. fakir) van al het aardse een grote rol.

Reactie op Westerse cultuur en wetenschap

Vanaf de 17e eeuw kwamen grote delen van de Islamitische wereld onder het bestuur van Westerse koloniale mogendheden. Pas in de twintigste eeuw herkregen de Islamitische volken hun onafhankelijkheid. Er zijn verschillende reacties zichtbaar, op de confrontatie met de Westerse cultuur, wetgeving, wetenschap en techniek.

We kunnen daarbij onderscheid maken tussen de Westernizers, de Reformisten en de Fundamentalisten.

Westernizers

Zij zijn voorstanders van een volledige overname van de Westerse cultuur, wetenschap etc. en willen daarbij de godsdienst (evenals in Westerse staten) naar de privé sfeer drukken (voorbeeld: *Kemal Atatürk* 1920, Turkije).

Reformisten

Zij geloven in een herinterpretatie van de Qur'an en een zuivering van de Islam van verouderde tradities. De Islam moet gemoderniseerd worden, zodat zij beter past bij de moderne tijd. Wij vinden deze stroming vooral onder de regeringsleiders van de meeste Islamitische staten, alhoewel zij steeds meer onder druk staan om toe te geven aan de wensen van het fundamentalisme.

Fundamentalisten

Zij willen van het Westen alleen de techniek (computers, wapens) overnemen, maar beslist

niets van het Westerse gedachtengoed. Wetgeving en cultuur, moeten gezuiverd worden van Westerse invloeden. Een bepaalde frustratie over de Westerse macht en rijkdom speelt hierbij zeker een rol. Men moet terug naar de Sharia en naar de Qur'an. Men gelooft dat op die manier de vroegere glorie van de Islam werd hersteld kan worden. Deze laatste groepering heeft zijn aanhang, behalve onder de geestelijken en studenten, vooral onder de arme, onontwikkelde en werkloze delen van de bevolking. Vooral in de laatste jaren van toenemende bevolkingsdichtheid, toenemende verpaupering en werkloosheid bieden de Moslim-Fundamentalisten hun aanhangers de ijdele hoop, dat met een terugkeer naar de traditionele waarden en normen ook de welvaart hersteld kan worden. Dit Moslim-Fundamentalisme is uiterst anti-westers en anti-christendom en schrikt niet terug voor geweld en de naam van Allah.

Volksislam

Naast de officiële Islam bestaat er ook de volksislam. Deze wordt vooral gekenmerkt door bijgeloof (angst voor het boze oog, waarzeggerij) en de verering van heiligen. Deze heiligen verering lijkt veel op die in de RK. Sommige heiligen zijn duidelijk historische personen, bv. de leiders van Mystieke sekten, die soms bij hun leven reeds allerlei wonderen van occulte aard verrichtten. Andere heiligen zijn volkomen legendair; mogelijk gaan zij terug op heidense afgoden of op christelijke heiligen. De verschillende Islamitische landen kennen dan ook officiële feestdagen, waarop ter ere van bepaalde heiligen grote manifestaties (eventueel met offers) worden gehouden en waarbij men donaties doet aan de mystieke broederschappen. De graven van de heiligen worden dikwijls gemarkeerd door *Marabouts*, kleine vierkante bouwsels met een koepeldak, waarbinnen de sarkofaag van de heilige staat opgesteld. Men bidt bij dergelijke graven in de hoop een bepaalde *barakaka* (zegen) te verkrijgen